

เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่บ้านบวชยายี่สาร
เรียนรู้การดำรงชีวิตของคนในอดีต

เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร เรียนรู้การดำรงชีวิตของคนในอดีต

ชุมชนบ้านเขายี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ตั้งอยู่เชิงภูเขาแห่งเดียวในจังหวัด ห่างจากอ่าวไทยประมาณ 5 กิโลเมตร แม้ปัจจุบันถนนหนทางจะเข้าถึงแล้ว แต่น้อยคนนักที่จะรู้ว่าชุมชนบ้านเขายี่สารมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและมีพิพิธภัณฑ์รวบรวมหลักฐานของชุมชน

นายธนู พยงค์มิม รองประธานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบ้านเขายี่สาร บอกว่าบ้านเขายี่สาร กำเนิดขึ้นโดยมีชาวจีน 3 พี่น้องล่องเรือสำเภามาค้าขาย ที่คนโคะชื่อจีนเครา คนรองชื่อจีนขาน คนสุดท้องชื่อจีนตู้ เมื่อแล่นเรือถึงบ้านเขายี่สาร เรือสำเภาได้ชนภูเขาจนเรือแตก ทำให้ 3 พี่น้องพลัดพรากจากกัน พี่คนโตไปอยู่ที่เขาตะเครา คนรองอยู่ที่บ้านเขายี่สาร ส่วนคนเล็กอยู่ที่เขาโอ้โก้ แม้จะมีตำนานเล่าขานกันมานาน

แสดงให้เห็นว่าบ้านยี่สาร เป็นแหล่งการค้าที่สำคัญกับกรุงศรีอยุธยาและเมืองอื่น ๆ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเส้นทางข้ามคาบสมุทรไปสู่มืองมะริดและเล็กเดินเรือสำเภาเลียบชายฝั่งหลังเสียกรุงศรีอยุธยา ทำให้ยี่สารซึ่งอยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างเพชรบุรีและแม่กลองหมดความสำคัญลงไปพร้อมกัน

เมื่อทราบความเป็นมาดังนั้น ชาวชุมชนจึงร่วมกันลงขันบริจาคเงินสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สารขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 ณ ศาลาการเปรียญวัดเขายี่สาร หมู่ 1 ต.ยี่

สาร และเมื่อวันที่ 19 ก.ค. 2545 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร ได้จัดการแสดงของใช้โบราณซึ่งขุดค้นได้และได้รับบริจาคมาจากชาวยี่สารเกือบ 100 ชิ้น เช่น ตู้มน้ำขนาดใหญ่ เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชาว

เครา คนรองซื้อจันทน์ คน
สุดท้ายซื้อจันทน์ เมื่อแล่น
เรือถึงบ้านเขยี่สาร เรือ
สำเภาได้ชนภูเขาจนเรือ
แตก ทำให้ 3 พี่น้อง
พลัดพรากจากกัน พี่คนโต
ไปอยู่ที่เขาตะเครา คนรอง
อยู่ที่บ้านเขยี่สาร ส่วนคน
เล็กอยู่ที่เขาอีโก้ แม้จะมี
ตำนานเล่าขานกันมานาน

แต่ก็ไม่มีใครสนใจค้นหาความเป็นมาที่แท้จริง กอปรกับได้พบเห็นเศษชิ้นส่วนถ้วยชามโบราณจำนวนมากถูกฝังทิ้งไว้ที่บริเวณโรงเรียนวัดเขยี่สาร นายโสมนัส พยนต์ยิ้ม นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ยี่

สาร คนปัจจุบันจึงร่วมกับตนเองและชาวชุมชนทำโครงการศึกษาประวัติบ้านเขยี่สาร

โดยขอความร่วมมือจาก นางสาวสิริอาภา รัชตะหิรัญ ชาวตำบลยี่สาร ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร รศ.ศรีจักร วัลดีโลกม

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และ ศ.เกียรติคุณ คุณหญิง ไชศรี ศรีอรุณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากรว่า การกระทรวงวัฒนธรรมเข้าตรวจสอบ โดยชุดค้นบริเวณเนินดินขนาดใหญ่ราว 30 ไร่จากเชิงเขาเขยี่สารด้านทิศใต้ไปจดโรงเรียนวัดเขยี่สาร และคลองยี่สาร

พบเศษภาชนะดินเผาต่าง ๆ โดยเฉพาะ “หม้อทะนบน” ภาชนะโบราณทำจากดิน ตรวจสอบอายุเครื่องใช้แล้วพบว่าบ้านเขยี่สารอาจมีชุมชนตั้งรกรากอาศัยอยู่ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 หรือเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว เป็นชุมชนร่วมสมัยกับการกำเนิดกรุงศรีอยุธยา

นายบุญกล่าวต่ออีกว่าชื่อ “ยี่สาร” นั้น น่าจะเป็นร่องรอยบอกลักษณะการดำรงชีวิตของผู้คนในอดีต เนื่องจากมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า แรกเริ่มเรียกชุมชนนี้กันว่า “ยี่สาน” หรือ “ยี่สาน” สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ปสาน” ซึ่งมาจากภาษาเปอร์เซียคำว่า “บาชาร์” แปลว่า ตลาด ดังนั้นชุมชนยี่สารในอดีตคงเกี่ยวข้องกับการค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง จากข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดียัง

พบหลักฐานการอยู่อาศัยบริเวณนี้ 1 หมู่บ้าน และเมื่อวันที่ 19 ก.ค. 2545 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑ์บ้านเขยี่สาร ได้จัดการแสดงของใช้โบราณซึ่งชุดค้นได้และได้รับบริจาคมาจากชาวเขยี่สารเกือบ 100 ชิ้น เช่น ถ้วยน้ำขนาดใหญ่ เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชาว

บ้านสมัยนั้นมาก เนื่องจากชุมชนเขยี่สารอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมและน้ำกร่อย มีการเล่าขานกันว่าชาวบ้านต้องนำเรือออกไปบรรทุกน้ำจืดจากแม่น้ำเพชร มาใช้อุปโภคบริโภค เรียกกันว่า “ล่นน้ำ”

“พิพิธภัณฑ์บ้านเขยี่สาร เปิดให้เข้าชมเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ไม่เก็บค่าเข้าชม นอกจากนี้ยังมีมิวเซียมของโบราณจนเหลือน้อย แม้กระทั่งเงินบริจาคบำรุงพิพิธภัณฑ์ก็ไม่เว้น แต่ไม่มีเบาะแสติดตามเนื่องจากไม่มีกล้องวงจรปิดที่ผ่านมาเคยขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่ได้รับการตอบรับใด ๆ เลย” นายบุญกล่าว.

มานพ จันทร์ฤกษ์